

XXXII. STROKOVNO SREČANJE RAVNATELJIC IN RAVNATELJEV OSNOVNEGA ŠOLSTVA

Grand hotel Bernardin, Portorož 6. in 7. november 2023

Delo z ranljivimi skupinami učencev

VLOGA RAVNATELJA PRI USTVARJANJU UČINKOVITEGA UČNEGA OKOLJA ZA BOLJŠO VKLJUČENOST RANLJIVIH SKUPIN OTROK

MAG. RENATA ZUPANC GROM IN MELITA JAKELJ, ZAVOD RS ZA ŠOLSTVO

Vsebinska izhodišča in namen delavnice

V kakšni meri na šoli uresničujemo inkluzivno okolje?

Kako razumemo in kako udejanjamo načelo enakih možnosti?

Kakšna je naša lastna praksa vzgojno-izobraževalnega dela z ranljivimi skupinami učencev?

S katerimi izzivi vključevanja vseh učencev, s posebnim poudarkom na učencih iz ranljivih skupin, se srečujemo?

Vloga ravnatelja pri ustvarjanju pogojev za prepoznavanje ranljivih otrok (različnih skupin otrok) in pri ustvarjanju kulture vključujoče šole.

Izzivi, izkušnje in pasti ustvarjanja vključujočega okolja za vse udeležence vzgojno-izobraževalnega procesa, za vse razlike, za različne ranljive skupine otrok.

Pomen pravočasne odzivnosti strokovnih delavcev v primerih, ko je potrebno takojšnje ukrepanje šole.

Kako ravnatelj lahko spremljanja vzgojno-izobraževalni proces v podporo učenju in zagotavljanju enakih možnosti?

Uvod v delavnice

Razmislek kaj razumemo pod pojmom „ranljive skupine“ otrok?

Vsaka ranljiva skupina se spopada s svojimi specifičnimi težavami, številne težave pa so skupne vsem:

**ZARADI RAZLIČNIH VZROKOV SE TEŽJE VKLJUČUJEJO V VZGOJNO IZOBRAŽEVALNI
PROCES**

Razumevanje ranljivosti v izobraževalnem okolju je ključno za oblikovanje pravičnejših in bolj vključujočih praks.

Načela pravičnosti, enakosti in enakih možnosti

KAKO RAZUMEMO PRAVIČNOST?

SSKJ – pravičen je tisti, ki ravna v skladu z normami in priznanimi načeli. Pravičnost je lastnost pravičnega.

Obravnavati neenake enako je prav tako nepravično kot, kot če obravnavamo enake neenako.

(Teorije pravičnosti Platona in Aristotela pomembno določajo sodoben pogled oz. naše razumevanje pravičnosti). Klasično pravilo enakosti = ENAKE JE POTREBNO OBRAVNAVATI ENAKO.

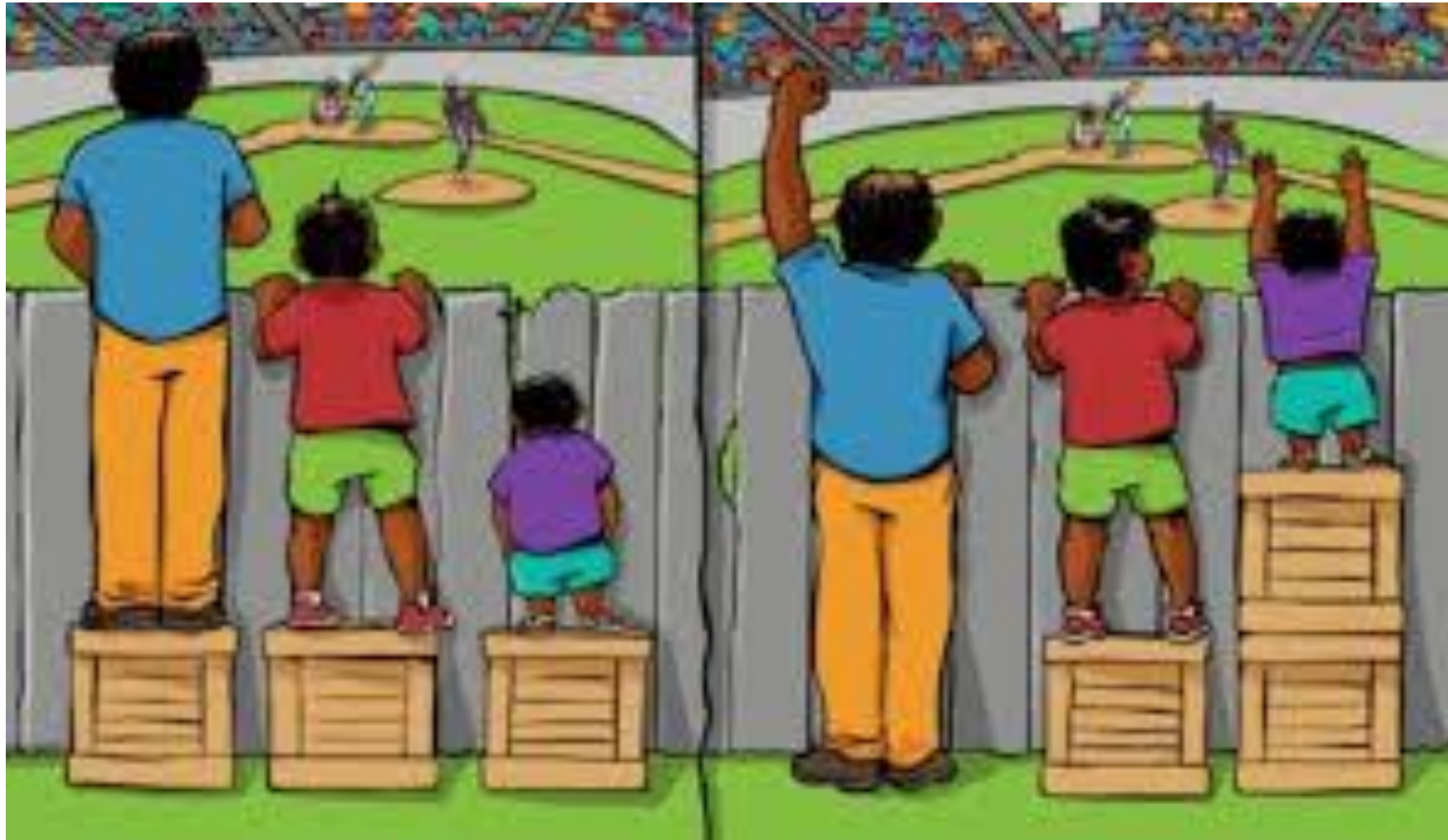
John **Rawls** v Teoriji pravičnosti »PRAVIČNOST JE POTREBNO RAZUMETI KOT TEMELJNO VRLINO DRUŽBENIH INSTITUCIJ« = načelo enakih možnosti oziroma enakosti možnosti.

„Pravičnost v izobraževanju je povezana z enakostjo – enakost izobraževalnih možnosti, ki predstavlja, da je vsakdo obravnavan v skladu s klasičnim pravilom enakosti. (Bela knjiga, 2011, 14-15)

»Tisti, ki so enako nadarjeni in sposobni in ki imajo enako željo, da bi to uporabili, bi morali imeti enake možnosti uspeha ne glede na svoj izhodiščni položaj v družbi.«

DIFERENCIACIJA je po Rawlsu upravičena oziroma so dopustne samo tiste razlike/neenakosti, ki prinašajo korist ljudem iz nižjih soc. slojev.

Z vidika teorije socialne pravičnosti je potrebno privilegirati tudi za učenje manj sposobne učence, če jim hočemo zagotoviti približno enake izobraževalne možnosti (Kodelja, 2006).

ENAKOST ZA NEENAKE

POZITIVNA DISKRIMINACIJA

Pravičnost v izobraževanju podpira vključujočo šolo

Cilji sistema vzgoje in izobraževanja v Republiki Sloveniji so:

- zagotavljanje optimalnega razvoja posameznika **ne glede na** spol, socialno in kulturno poreklo, veroizpoved, rasno, etnično in narodno pripadnost ter telesno in duševno konstitucijo oziroma invalidnost,
- vzgajanje za medsebojno strpnost, razvijanje zavesti o enakopravnosti spolov, spoštovanje drugačnosti in sodelovanje z drugimi, spoštovanje otrokovih in človekovih pravic in temeljnih svoboščin, razvijanje enakih možnosti obeh spolov ter s tem razvijanje sposobnosti za življenje v demokratični družbi,...

ZOFVI, v 2. členu

Bistvo **pozitivne diskriminacije** je, da razlikuje zato, da bi opravila nepravične razlike in vzpostavila **enake možnosti** za vse. Enakost zavezuje k temeljnemu načelu zagotavljanja enakih možnosti v vzgoji in izobraževanju, svoboda pa k spodbujanju možnosti izbire.

Bela knjiga, 2011

Kakovostna šola za dobrobit učenca

Cilj kakovostne šole ni pravičnost, ki se kaže zgolj kot vključevanje otrok iz ranljivih skupin, temveč je cilj, ki vključuje različnost, ki ji omogoča resnično participacijo.

- Kakovostna šola skrbi ne le za učni uspeh, temveč tudi za učenčev socialen in emocionalen razvoj, za njegovo **socialno, telesno in duševno dobrobit**.
- **NIVO UČITELJA: Pomembno je, da učitelj** razvija **učno okolje, v katerem učenci sodelujejo**, se medsebojno spoštujejo.
- **NIVO ŠOLE:** Skozi vse šolske dejavnosti **se razvija kooperativnost, solidarnost, strpnost, toleranca, inkluzija, spoštovanje in spodbujanje različnosti**.
- Vzgoja in izobraževanje se mora usmeriti v razvijanje socialne kohezije, v iskanje ravnotežja med vzgojo za različnost in vzgojo za enakost, v vzgojo, katere namen bo ohranjati in razvijati identiteto in ponos zaradi posameznika, zaradi njegovega kulturnega in socialnega izvora. (Resman, 2003)

Inkluzivno okolje

*Najpomembnejši izziv v vzgoji in izobraževanju soočanje z razlikami.
(Meijer v Grah, J. in drugi, 2017)*

Kaj je pravičnost v razmerju do raznolikosti?

Med INTEGRACIJO IN INKLUZIJO ni le terminološka razlika.

Proces integracije in proces inkluzije temeljita na dveh konceptih.

VKLJUČEVANJE RAZLIČNOSTI, VKLUČEVANJE RAZNOLIKOSTI

Učenje je uspešno kadar:

- postavlja učence v središče, spodbuja njihovo zavzetost za učenje,
- je socialno in sodelovalno, v največji meri usklajeno z motivacijami učencev in pomembnostjo čustev,
- je občutljivo za individualne razlike.

(Instanc, D. in Dumont, H. v Novak, 2022)

Grubar M.2021, slika: Organizacija učnega prostora z uporabo barvnih oznak.

DELAVNICE

Razmišljajmo skupaj

SKUPINA 1

KAKŠNA JE VLOGA RAVNATELJA PRI USTVARJANJU **VKLJUČUJOČE ŠOLSKE KULTURE IN VKLJUČUJOČE ŠOLSKE KLIME**? KAKO RAVNATELJ VE, DA JE PRI TEM USPEŠEN? OBLIKUJTE NEKAJ KAZALNIKOV USPEŠNOSTI.

SKUPINA 2

KAKŠNA SO VAŠA **PRIČAKOVANJA DO STROKOVNIH DELAVCEV** V POVEZAVI Z USTVARJANJEM VKLJUČUJOČEGA UČNEGA OKOLJA? KAKO JIH LAHKO PODPRETE?

SKUPINA 3

NA KAKŠEN NAČIN SPREMLJATE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO DELO UČITELJEV PRI USTVARJANJU VKLJUČUJOČEGA **FIZIČNEGA UČNEGA OKOLJA**? OBLIKUJTE NEKAJ KAZALNIKOV.

SKUPINA 4

NA KAKŠEN NAČIN SPREMLJATE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO DELO UČITELJEV PRI USTVARJANJU VKLJUČUJOČEGA **SOCIALNEGA UČNEGA OKOLJA**? OBLIKUJTE NEKAJ KAZALNIKOV.

SKUPINA 5

NA KAKŠEN NAČIN SPREMLJATE VZGOJNO-IZOBRAŽEVALNO DELO UČITELJEV PRI USTVARJANJU VKLJUČUJOČEGA **DIDAKTIČNEGA UČNEGA OKOLJA**? OBLIKUJTE NEKAJ KAZALNIKOV.

VLOGA RAVNATELJA PRI USTVARJANJU UČINKOVITEGA UČNEGA OKOLJA ZA BOLJŠO VKLJUČENOST RANLJIVIH SKUPIN OTROK

- ✓ **IMA VIZIJO** vključujoče šole in se zavzema za njeno uresničitev.
- ✓ Ob zaznavi težav **pravočasno in dosledno ukrepa** ter se zavzema za celovito obravnavo.
- ✓ **Sprejema, razume in spoštuje raznolikost**, to prenaša v kolektiv in s tem krepi šolsko kulturo in klimo.
- ✓ Spodbuja šolske dejavnosti, s katerimi **se razvija kooperativnost, solidarnost, strpnost, toleranca, inkluzija, spoštovanje in spodbujanje različnosti**.
- ✓ Spodbuja razgovore in razprave strokovnih delavcev ter sistematično spremlja izvajanje ustreznih **učnih pristopov** ter **strategij** za vključevanje učencev ranljivih skupin (*spodbuja celosten razvoj učencev z upoštevanjem individualnih potreb posameznika*).
- ✓ Sledi **napredku učencev** iz ranljivih skupin, se po potrebi vključuje in spodbuja strokovne rešitve.
- ✓ Skrbi za **strokovno usposabljanje** zaposlenih na področju ustvarjanja vključujočega učnega okolja.
- ✓ **Sodeluje** s starši, zunanjimi inštitucijami in širšo družbeno skupnostjo.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

Stiki s prakso Področja Mednarodno sodelovanje Publikacije O nas

Digitalizirani učni načrti Prijava

Domov » Stiki s prakso » Aktualno » Varno in spodbudno učno okolje

Varno in spodbudno učno okolje

Kakovostni odnosi, dobro počutje – pot do učne zavzetosti in uspešnosti

! AKTUALNO !

Podpora učencem v stiski

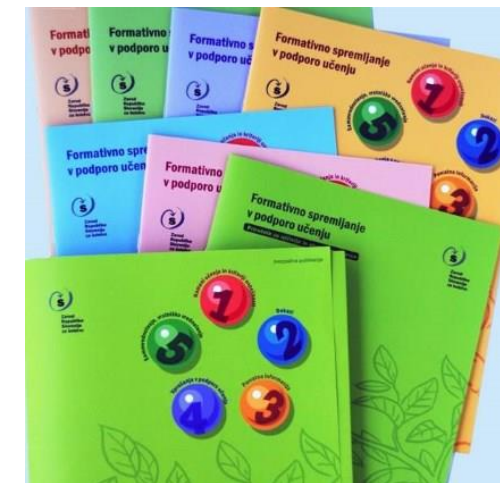
PODPORA UČENCEM V STISKI

... ali kaj naj naredimo, česa pa raje ne...

0:12 / 3:46

VARNO IN SPODBUDNO UČNO OKOLJE
Ustvarjanje učnih okolij za 21. stoletje
Smernice za vključevanje otrok in mladostnikov v začasno zaščito v vzgojno-izobraževalne zavode

KAKO? Kakovostno Ambiciozno Kreativno Organizirano

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

KAKO? Pedagoško vodenje za kakovostno učenje in poučevanje

O PROJEKTU

S soustvarjanjem do sodelovalnega učnega okolja

nazaj

9. Kako pristopiti k ustvarjanju varnega in učinkovitega učnega okolja?
- Ključni dejavniki za doseg varnega in učinkovitega učnega okolja se odvijajo pri pouku, pri katerem:
- so upoštevane individualne potrebe učencev,
 - se spodbuja celosten razvoj učencev,
 - se fizičen prostor prilagaja procesom učenja in poučevanja,
 - učenci razvijajo socialne veščine ter se pripravljajo na kakovostno življenje in sobivanje z drugimi.

Zavod Republike Slovenije za šolstvo

KAKOVOST V IZOBRAŽEVANJU

Varno in spodbudno učno okolje

Vključujoča šola
Priložnost za učitelje in druge strokovne delavce

Zakaj formativno spremljati

Zbirka Kakovost v vrstici in šolah

- Boštjančič, E. (2018). Ranljive skupine na trgu dela- psihološki pogled na izzive in priložnosti. V E. Boštjančič in M. Žagar Rupar (ur.), Zaposlovanje in psihološke perspektive ranljivih skupin na trgu dela (str. 15–26). Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta. Dostopno na: <https://e-knjige.ff.uni-lj.si/znanstvena-zalozba/catalog/download/65/154/2732-1?inline=1>
- Bela knjiga. (2011)
- Brejc, M. idr. (2019). Zbirka kakovost v vrtcih in šolah. Šola za ravnatelje. Dostopno na: <http://solazaravnatelje.si/index.php/dejavnosti/zaloznistvo/zbirka-kakovost-v-vrtcih-in-solah>
- Grah, J. (2017). Vključujoča šola – izjema ali pravilo. Razredni pouk: revija Zavoda RS za šolstvo, 19(3), 4–10
- Grah, J. idr. (2017). Vključujoča šola. Priročnik za učitelje in strokovne delavce. Ljubljana. zavod RS za šolstvo.
- Gracin, T. (2016). Ranljive skupine in njihova inkluzija v družbi. Izzivi prihodnosti/Challenges of the future, 1(3), 107–125. Dostopno na: <https://www.dlib.si/details/URN:NBN:SI:DOC-VC7R60Q5>
- Gaber, S. in Marjanovič Umek, L. (2009). Študije (primerjalne) neenakosti. Ljubljana: Pedagoška fakulteta: Znanstvenoraziskovalni inštitut Filozofske fakultete.
- Grubar, M. (2021) Strukturiranje učnega prostora in procesa za zagotavljanje prilagojenega učnega okolja učencem z avtentičnimi motnjami. Vzgoja in izobraževanje 6/2021, letnik 52. str.19 – 22. Zavod RS za šolstvo.

- Kroflič, R. Etika in etos inkluzivne šole-vrtca. Etika in etos inkluzivne šole-vrtca. Sodobna pedagogika, 2003, letn. 54, posebna izdaja. Dostopno na: <http://www2.arnes.si/~rkrofl1/bibliografija.html>
- Krajnc, T. idr. (2019). Varno in spodbudno učno okolje. V Brejc, M. Zbirka kakovost v vrtcih in šolah. Dostopno na: <http://solazaravnatelj.si/ISBN/978-961-6989-31-2.pdf>,
- Lesar, I., Peček, M. in Čuk, I. (2006). Učitelji o Romih v slovenski osnovni šoli. Socialna pedagogika, 10, št. 2, str. 137–168.
- Novak, N. (2022). kakšen učni prostor naj pričaka učenca v šoli in kaj naj mu omogoči? Razredni pouk št. 2/2022, letnik 24. Zavod RS za šolstvo.
- Peček, M. in Lesar, I. (2006) Pravičnost slovenske šole: mit ali realnost. Ljubljana.
- Peček Čuk, M. in Lesar, I. (2009). Moč vzgoje. Ljubljana: Pedagoška fakulteta.
- Peček Čuk, M in Lesar, I. (2009). Moč vzgoje: sodobna vprašanja teorije vzgoje. Ljubljana. Tehniška založba Slovenije.
- Resman, M. (2003). Intelektualna vzgoja in svetovanje. Sodobna pedagogika 45 (1). Str. 60 – 79.
- Ros, K. (2018). Pomen socialne opore, samopodobe in motivacije učencev s PPPU v inkluzivnem vzgojno-izobraževalnem procesu. V M. Schmidt Krajnc, D. Rus Kolar, E. Kranjec (ur.), Vloga inkluzivnega pedagoga v vzgoji in izobraževanju (str. 125–138). Maribor: Univerzitetna založba Univerze.